

Pühapäeval, 9. juulil 1906
 Ealoni-Muibi aednas
Saaremaa kurtummade kooli hääls
Bazar (näitemüük.)
 Eideastumise hind priitahtlik.
 ☛ Palatus kellu 4 pärast lõunat. ☛
Saaremaa kurtummade koolita-
mise Seltsi eestseisjus palub iga ühte
 seda häätegevust ettevõtet andide kinkimi-
 sega kui ka rohke ojarõõmimisega baafari
 päeval lahkesti toetada.
 Andeid võtavad vastu Kuresaare
 preili Uljas, Kirjas uulitsas N. 12, „Saar-
 lahe“ trükituba ja maal kirikuõpetajad.

Näitemüük Saaremaa kurtummade kooli hääks.

Täna 100 aastat tagasi

Koostanud emeriitprofessor **H e i n o R a n n a p**

1. juuli

Haridusministeerium on otsustanud asutada “tehnilise hariduse” parandamiseks 300 uut käsitöö- ja tehnikakooli, sealhulgas 12 kooli Riia õpperingkonnas.

3. juuli

Põlvas toimub laste metsapidu, esimene selline. 24 kooli 1700 õpilast laulavad koos ja mängivad nuudimängu, kinnisilmi paku pihta löömist jm, söövad saia ja joovad mõdu.

12. juuli

Tallinna koolikolleegiumi liikmed Bukovski, K. Päts ja insener Jakobi vaatavad läbi linna kõik algkoolihooned ja märgivad: tervishoidlisest seisukohast on kõik algkoolid õige viletsal järjel, ühes koolis ei ole õhuaknaidki, eriti viletsad on väljakäigukohad.

13. juuli

Tallinna rahvakoolide inspektor kutsub kooliõpetajaid üles saatma Kaug-Itta sõjameestele sissetehtud aiavilja, mille peale Teataja küsib: kooliõpetajad on ise sellest maiusest ilma, sest mitte kellelgi pole viljapuuaeda, mida nad siis saavad? Pärnu rahvakoolide inspektor aga soovib õpetajatel koos õpilastega sõjameestele saatmiseks “mett teha”.

16. juuli

■ Koolijuhatajate proteste arvestades annab Riia õpperingkonna ülem korralduse, mille järgi vallakoolid ei pea enam esitama aruandeid kohalikele võimudele ega koguduste vaimulikele, vaid ainult õpperingkonna ülemale.

■ Viljandi Põllumeeste Seltsi saalis on eesti õpilaste piduõhtu, kus muusikalised ettekanded “tulid kõik publiku tungiva nõudmise peale kordamisele, kuid Gogoli “Kosjadest” ümber tehtud naljamängus “Wanapoisi kihlus” polnud midagi Gogolist järele jäänud”.

22. juuli

Senat annab välja seletuskirja “Avalikkude majade kohta”, millisesse kategooriasse kuuluvad ka koolimajad. Nn avalikke maju ei tohi ehitada kubermanguvalitsuse loata.

24. juuli

Haridusministeerium saadab õppeasutustele ringkirja, millega lubatakse neil üliõpilastel, “keda õpekonna kurator ja kohalise õppeasutuse ülem rektor või direktor selle tarvis kõlbulise leiab olevat”, sooritada riigeksamid veel septembris.

29. juuli

Uuest õppeaastast lubatakse kõigis Läänemere kubermangude koolides õpetada emakeeles usuõpetust, kirikulaulu ja kohalikke keeli ning Riia õpperingkonna algkoolide esimestes klassides emakeeles ka rehkendust.

31. juuli

Eesti Põllumeeste Selts Tartus korraldab uudse ürituse – lõpupeo näituseplatsil oma lasteaia lastele, kes lähevad sügisel kooli. Laste ettekanded meeldivad kuulajatele-vaatajatele väga ja mitmeid ettekandeid peab kordama.

4. august

Hugo Treffner reklaamib ajakirjanduses oma kooli: tema 1. järgu gümnaasiumis Tartus õpib 300 õpilast; 30 õpetaja hulgas on ülikooli dotsente; kooli võib sisse astuda igal ajal.

12. august

Tartu Õpetajate Seminaris algavad vastuvõttueksamid. Enam kui sajast soovijast võetakse vastu 26 uut õppurit.

15. august

Liivimaa uue kubeneri määrus muudab jalgrattasõidu õpilastele võimatuks: vajalik on kroonu pitsseriga luba, päevapilt külge nõõritud; loata sõitjad saavad 500 rbl trahvi või kolm kuud aresti; kes nõudmisel kinni ei pea, lastakse maha!

16. august

■ Algab õppetöö Tallinna erakoolides: Eugen Niklaseni poeglastekoolis, Berta Niklaseni tütarlastekoolis, C. Niklaseni käsitööõpetusega koolis, P. Lehsti koolis, Fr. Schotteri poiss- ja tütarlaste koolis, Johanna Rahwingi tütarlaste alguskoolis ja L. Trummeri uues tütarlastekoolis.

■ Tartus avatakse uus, C. J. Thomsoni rahandusministeeriumi all seisev kroonu õigustega kaubanduskool ettevalmistusega kaupmeesteks, kontoristideks, pangaametnikeks, raamatupidajateks, korrespondentideks. Kooli lõpetaja saab viieaastase teenistuse järel isiklikuks aukodanikuks või II järgu õiguste osaliseks.

■ Õppetöö algab taas Eesti Aleksandri Linnakoolis Põltsamaal, sest valitsus pole kinnitanud Eesti põllutöö kongressi otsust selle kooli muutmise kohta põllutöökooliks.

■ Vene–Jaapani rahulepinguga (Portsmouth) loovutab Venemaa Mandžuuria alad, Sahhalini saare lõunaosa, mitmed raudteelõigud jm. Eestis oodatakse 80 000 Jaapanis asuva vene sõjavangi hulgast koju oma poegi.

■ Ajaleht Uudised võrdleb õigeusu kooliõpetajate 50-rubla-seid aastapalku vaimulike palkadega: Venemaal on 700 kloostrit; Troitse-Sergievi kloostri varandus on 3 miljardit rubla. Aleksander Nevski kloostri abti aastapalk on 65 000 rubla.

■ Võrus õnnistatakse sisse uus koolimaja. Tellistest hoone on kolmekordne, avarate klassiruumidega, kolmandal korrusel kahe kooliõpetaja korterid.

18. august

Türi Paberi- ja Puupapivabrik avab vabrikutöölise laste kooli, kuhu võetakse lapsed alates seitsmendast eluaastast.

19. august

■ Haridusministeerium palub rahandusministrilt täiendavalt pool miljonit rubla kõrgemate koolide kulude katmiseks, kuna "õpeasutustel minewal poolaastal, kus nad kinni seisiwad, üliõpilaste käest maksusid sisse ei tulnud".

21. august

■ Tallinnas Harjuvärava mäel toimub esimene suur lastepidu, kus "etteasted, lillede- ja konfetisõda, pealekaupade väljajagamine jms. Iga tütarlaps saab lillekimbu, iga poisslaps lipu".

■ Ristirahva Pühapäevaleht esitab andmed Eestimaa kubermangu vallakoolide tegevusest; hästi oskavad lugeda 18 072, rahuloldavalt 8217 ja puudulikult 678 last.

22. august

Rahvakooliõpetajad, kes on 12 aastat teeninud ja seega omavad õiguse aukodaniku nimele ning maksude maksimisest vabanemisele, ei saa sageli aukodaniku diplomit kätte, vaatamata sellele, et on dokumendi eest 10 rbl maksnud.

■ Pärnus avatakse kroonu poolt ülalpeetav tütarlastekool, kuid kooliraha, 2 rbl poolaastas, peavad õpilased siiski maksma. Õppima soovivad asuda 120 tütarlast.

23. august

Tartu Ülikooli valitsuse andmetel soovib sel sügisel astuda ülikooli 350 noort, nendest 160 gümnaasiumi ja 190 vaimuliku seminari lõpetajat.

24. august

Balti kubermangudes muudetakse väeteenistuse kergenduse korda luteriusu õpilastel. Kui varem võidi kergituse eksam teha alles pärast 14-aastaseks saamist, siis nüüd eksamile tulijalt vanust ei küsita.

26. august

Tallinna koolikolleegium valib senise Kose-Uuemõisa ministeeriumikooli juhataja Ernst Peterson (Särgava) 1. algkooli juhatajaks-kooliõpetajaks. Mõni päev hiljem kinnitatakse ta Rakvere linna poeglaste algkooli õpetajaks.

27. august

■ Nikolai II annab välja ukaasi kõrgemate koolide kohta, milles lubatakse ülikoolide nõukogudel valida rektor ja teha ettepanekuid õppeasutuse töö korraldamise kohta.

■ Valitsus annab määruse kõrgemate koolide juhtimise kohta. Professuur saab õiguse autonoomiaks, üliõpilased õiguse koosolekute pidamiseks.

■ Viljandis pahandavad koolinoored elanikkonda, jättes omavaheliste tülide tõttu ära näiteringi ettevalmistatud näitemängu "Järk-järgult ehk hirmus unenägu" esietenduse. Õhtu täitmiseks korraldatakse kinematograafi piltide näitamine, kus aga hinnad "nõndasama kõrged kui seinakuulutused".

■ Eestimaa pedagoogide hulgas tekitab pahameelt teade, et Riias peetavale koolikonverentsile on valitud rüütelkonna peamees parun Dellingshausen ja rüütelkonna sekretär parun Stackelberg ja ei ühtegi kooliõpetajat.

■ Tartu reaalkooli direktor teatab kooliraha alandamisest käesolevast õppeaastast 70 rublalt 60-le.

29. august

Moskvas lõppev Venemaa professorite kongress võtab vastu otsuse ignoreerida haridusministeeriumi korraldust, mille järgi peaksid kõrgemad õppeasutused eksameid vastu võtmata viima üliõpilased üle kõrgemale kursusele.

30. august

■ Tartus lõppev Eesti ev. Noormeeste Seltsi konverents otustab: peamine on rõõmsaid, kristlikke iseloomu kasvatada.

■ Pariisi vene ülikool (kus on ka Balti kubermangudest üliõpilasi), asutatud 1901, teatab ajalehe Uudised kaudu, et viimasel õppeaastal õppis õppeasutuses 241 inimest, neist 128 naisterahvast, lisaks vabakuulajad, ning et õppetöö algab 1. novembril vene keeles, kuid osaliselt toimuvad loengud ka prantsuse keeles.

Järgneb.